Türkçe Dersinin Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Prof. Dr. Salih Paşa Memişoğlu

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8258-3822>

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Bolu- TÜRKİYE

Deniz Sarıbudak

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7444-0012>

Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul, BAİBÜ, Doktora Öğrencisi – TÜRKİYE

Makale Geçmişi

Geliş: 14.06.2019

Kabul: 24.11.2019

On-line Yayın: 31.12.2019

Anahtar Kelimeler

Okul Yöneticisi

Eğitim Denetmeni

Türkçe Dersi

Türkçe Öğretmeni

Araştırma Makalesi

DOI: [10.9761/JASSS29140](https://doi.org/10.9761/JASSS29140)

Öz

Bu araştırmanın amacı, Türkçe dersinin denetiminin etkili bir şekilde yapılabilmesi için öğretmen görüşlerinden yola çıkarak önerilerde bulunmaktır. Araştırma, nitel araştırma desenindedir ve bir durum çalışmasıdır. Çalışma grubu, 2018-2019 eğitim öğretim yılında, İstanbul ilinin Üsküdar ilçesindeki birkaç farklı ortaokulda görev yapan ve gönüllü katılım sağlayan 21 Türkçe öğretmeninden oluşmaktadır. Veriler, araştırmacılar tarafından tasarlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde, içerik çözümleme tekniği kullanılmıştır. Katılımcıların özellikleri betimsel olarak ifade edilmiştir. Bu çalışma, katılımcı Türkçe öğretmenlerinin, genel denetim sürecinin kısa süreli olmasının, olumsuz bir etken oluşturduğu düşüncesinde olduklarını ortaya koymuştur. Öğretmenler, böyle bir denetimin, evrakları denetlemekten öteye geçemediğini ve öğretmenin performansının değerlendirilmediğini ifade etmişlerdir. Yöneticilerden denetleme sonucunda rehberlik alamadıklarını ve yöneticilerin kendilerine geri bildirimde bulunmadıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte denetim görevini yapan okul yöneticilerinin, bu görev için yetersiz kaldıklarını ve öğretmenlere geri bildirimde bulunulmasının önemli olduğunu düşünmektedirler. Bu sebeple denetim sürecinde eğitim denetmenlerinin görevlendirilmesinin daha uygun olacağına vurgu yapmışlardır. Eğitim denetlemesinin yapılması için Türkçe alanında uzmanlaşmış kişilerin görevlendirilmesini önermişlerdir. Görevlendirilecek eğitim denetmenlerinin denetim alanında iyi yetişmiş, etik değerleri içselleştirmiş ve iletişim yeterliğine sahip kişiler olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bunun yanında bu denetmenlerin lisansüstü eğitime sahip olmalarının ve en az bir yabancı dil bilmelerinin önemli olduğunu söylemişlerdir. Ayrıca denetmenlerin, Türkçe dersinde gerçekleştirilecek bir denetim açısından, okumaya önem veren kişiler olması gerektiğinin de altını çizmişlerdir.

Atıf Bilgisi / Reference Information

Memişoğlu, S. P. ve Sarıbudak, D. (2019). Türkçe Dersinin Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Jass Studies- The Journal of Academic Social Science Studies*, Number: 77, Winter, p. 75-92.

The Opinion of Teachers For the Inspection of Turkish Lectures

Prof. Dr. Salih Paşa Memişoğlu

Bolu Abant İzzet Baysal University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Bolu-
TURKEY

Deniz Sarıbudak

Teacher, Ministry of Education, Istanbul, BAIBU, PHD Student – TURKEY

Article History

Submitted: 14.06.2019

Accepted: 24.11.2019

Published Online: 31.12.2019

Key Words

School Administrator

Education Inspector

Turkish Lecture

Turkish Teacher

Research Article

DOI: [10.9761/JASSS29140](https://doi.org/10.9761/JASSS29140)

Abstract

The aim of this study is to provide suggestions for efficient inspection of Turkish lectures using the opinion of the teachers. This research illustrates a case study which is designed qualitatively. The study group consists of 21 voluntary participants, who are Turkish teachers in a number of secondary schools located in Uskudar district of Istanbul province and employed in the 2018-2019 academic year. The data is collected using a semi-structured interview form designed by the authors, and analyzed with the content analysis technique. A descriptive definition is given for the characteristics of each participant. This study shows that the participant Turkish teachers think that a short period of general inspection has negative impact on the inspection process. They mention that such an auditing approach is not successful to go beyond the evaluation of forms and cannot provide any insight for the teacher performance. The teachers also say that the school administrators do not receive counselling after the inspection process and do not report feedback to the teachers. In addition, they believe the school administrators do not perform well for the inspection process and they emphasize the importance of the feedback for the teachers. For this reason, they think education supervisors should perform better in this inspection process. They suggest employment of experts who are specialized in the field of Turkish lecturing. They mention the proposed education inspectors should be expertized in their field, be aware of ethical values, and have communication competence. They think that they should hold a graduate level degree and capable to speak in at least one foreign language. In addition, they emphasize that these inspectors should give importance to reading educational materials for an inspection process in a Turkish lecture.

GİRİŞ

Denetim sözcüğü Büyük Türkçe Sözlük'te, "murakebe etmek, kontrol etmek ve teftiş" olarak tanımlanmaktadır. Denetçi ise, "denetleme işini yapan; murakıp" olarak açıklanmaktadır (Doğan, 2001: 301). Bununla birlikte "denetim" sözcüğü yerine kullanılan "teftiş", alan yazında *muayene, kontrol, tetkik, tahkik* gibi kavramları karşılamaktadır. Denetim işinin tek bir tanımı yoktur. Genel olarak, örgüte ilişkin davranışların belirlenmiş amaçlara yönelik biçimde, belli kaideler ve ilkeler doğrultusunda yürütülüp yürütülmediğinin anlaşılması süreci olduğu söylenebilir (Aydın, 2013: 11). Denetim, insanların eylemlerini, kamu adına ve onun yararına olacak şekilde düzenleme işi olarak da ifade edilmektedir (Taymaz, 2012: 3). Denetim kavramını, Harris ve Bessent, "yönetimsel bir bakış açısı"; Cogan, "program geliştirme etkinliği"; Marks, Stoops ve King, "öğretim süreci"; Kimbal Wiles, "insan ilişkileri" süreci olarak tanımlamaktadır (Aktaran; Aydın, 2012: 4). Eğitim alanında denetim ise meslek çalışanlarının pedagojik gelişimlerine katkıda bulunup süreci düzenleme ve öğretimsel yöntemlerin geliştirilerek değerlendirme yapılmasını gerektiren bir etkinlik olarak belirtilmektedir (Gökçe, 1994).

Denetim rastgetmenin öğretimsel yöntemlerini sorgulayarak kendine dair bir farkındalık yaratmasını ummaktadır (Kunduz, 2007). Denetim, farklı ülkelerde farklı şekillerde yorumlanabilmektedir. Ülkemizdeki gibi merkezden yönetimi benimseyen ülkelerde denetim benzer şekilde yürütülerek, üst yönetimin amaç ve ilkeleri doğrultusunda hareket eder (EDS, tarihsiz). Eğitim kurumlarında denetim işi, iki açıdan yapılmaktadır. Biri kurum denetimi, diğeri ders denetimi biçimindedir. Kurele bir eylem değildir. Birtakım amaçları vardır. Çalışmalardan verim elde edilebilmesi için değerlendirmelerde bulunur (Aydın, 2012: 4). Denetimin asıl amacı eğitimin amaçlarına ulaşmasını sağlamaktır. Bu sebeple saptamalarda, analizlerde bulunur ve gelişimin gerçekleşmesi için bir döngü oluşturur (Gökçe, 1994). Denetim, örgüte ilişkin yaptığı araştırmalar ve incelemelerle, üst birimleri bilgilendirmeyi amaç edinir. Problemleri kritik ederek tedbirler oluşturur (Durnalı ve Limon, 2018: 415). Denetim aynı zamanda ayıklama yapma amacını taşır. Çalışmaları bulandıran ne varsa atıp kazanımların zihinlere yerleşebilmesi için neler yapıldığına bakar. Bunun için sınıf ortamının buna uygun olarak düzenlenmesinin ne kadar başarılı yürütüldüğünü anlamayı amaçlar (Tonbul ve Baysülen, 2017). Diğer taraftan denetim, gelişimi sürekli kılmayı amaç edinirken, öğretim teftişini denetimci ya da müfettiş yaparken, ders teftişi artık okul müdürleri tarafından yapılmaktadır (Taymaz, 2012: 30).

Denetim önemlidir; eğitim sisteminin ne ölçüde etkili işlediğine aracılık ederek yönetime kendi hakkında bir dönüt oluşturur. Böylece sistemi aksatan noktalar tespit edilebilir (Gökçe, 1994). Eğitim öğretim faaliyetlerinde ortaya çıkabilecek birtakım sorunların önlenmesi için denetimin gerekliliği söz konusudur. Bu şekilde hizmetin kalitesini değerlendirme imkanı sağlar ve çözüm önerileri sunmaya olanak tanır (Demirkasımoğlu, 2011: 24). Öğretmen bir rol model olarak eğitimin temel noktası, aktörüdür. Bu nedenle onun denetlenmesi de önem kazanmaktadır. O ne denli nitelikli olursa, öğrenci de o denli gelişir (Tonbul ve Baysülen, 2017). Denetimi önemli kılan bir başka şey de sisteme, okullarda olanlar hakkında dönüt sağlayabilmektir. Bu şekilde belirli düzenlemeler yapılarak örgütlere katkılar sağlanabilir. Süreç doğru bir şekilde işlemiş olur (Memduhoğlu ve Zengin, 2102: 134).

Denetimin sahip olduğu ilkeler, onun önem derecesini artırır. Denetim sürecinin sağlıklı işlemesi amaçlı ve ilkeli bir girişimle mümkün olabilir. Planlı ve esnek bir eylem dizisi oluşturularak denetim süreci sağlıklı bir şekilde yürütülebilir (Taymaz, 2012: 40). Denetim, bilimsel bir adım, sürekli bir eylemdir ve demokratik katılım ilkesini esas alır. Bireyselliği göz ardı etmeden yürütülen eğitim etkinliklerini, bütünsel bir yaklaşımla ele alarak insani düsturla hareket eder ve süreci neden-sonuç odağında etkileyerek sonuçları ön görmeyi önemli ilke olarak görür (Gökçe, 1994). Türkiye Denetim Standartları kitapçığında, *Bağımsız Denetçiler İçin Etik Kurallar* çerçevesinde, denetimin ilkeleri, "dürüstlük, tarafsızlık, mesleki yeterlik ve özen, sır saklama ve mesleğe uygun davranış" olarak

belirtilmiştir (2017: 3). Bununla birlikte, 30160 sayılı ve 20 Ağustos 2017 tarihli Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği'nde denetimin ilkeleri ayrıntılı olarak belirtilmiştir (Teftiş Kurulu Yönetmeliği, 2017).

Denetlemenin önemli bir görev olması yeni bir durum değildir. Önceleri denetleme işini *müfettiş* olarak adlandırılan kişiler yapmaktayken artık bu görevin büyük bir bölümü okul yöneticilerine bırakılmıştır. Bu doğrultuda denetimi yapacak kişinin taşıması gereken birtakım özellikler öne çıkmaktadır. Her şeyden evvel alanının uzmanı biri olması ve güçlü bir bilgi seviyesinin olması oldukça önemlidir (Tonbul ve Baysülen, 2017). Denetçi öncelikle kamu yararına çalıştığının bilincinde olmalı ve etik ilkeleri benimseyerek hareket etmelidir (TDS, 2017: 5). Denetim görevini yapan kişinin, olumlu bir yaklaşım içinde olması, rolünün gerekliliklerini benimsemesi ve buna uygun hareket etmesi, kendisinden beklenen önemli eylemlerdir. Bununla birlikte analiz yeteneği güçlü, sağlam ilişkiler kurabilen, iletişime açık ve yönlendirme kabiliyetine sahip bir rehber olması tercih edilen özellikleri arasındadır (Taymaz, 2012: 51).

Tarihsel dönem içinde denetim konusu gittikçe gelişmiştir. Denetim farklı düşünürler tarafından ele alınarak bu konuda birtakım modeller geliştirilmiştir. Buna göre; bilimsel, sanatsal, öğretimsel, klinik, gelişimsel ve farklılaştırılmış denetim modelleri, geçmişten bugüne tartışılmıştır (Aydın, 2012). Burada asıl olarak ele almanız gereken ise öğretimsel denetimdir. Çünkü son yıllarda, okul yöneticisinin öğretimsel denetim görevi, eğitimin istenen amaçlara ulaşabilmesi açısından, diğerlerinden daha önemli görülmektedir. Yöneticilerden beklenen "öğretimsel liderlik" rolünün bu konu üzerinde etkisi vardır. Öğretimsel denetimde yöneticinin sınıf içi uygulamalarda öğretmenleri denetlemeleri ve onlara rehberlik etmeleri gerekmektedir (Yılmaz, 2009). Öğretmenin denetimi konusu önem kazandıkça görülmüştür ki bu bir ihtiyaçtır. Üst yönetimin resmi anlamda bilgilendirilme gereğine cevap vermek ve öğretmenlerin gelişimlerine destek sağlayıcı nitelikte yönlendirilmelerine aracılık etmek amacıyla, yöneticiler bu sorumluluğa ilişkin olarak görevli kabul edilmektedirler (Zepeda, 2016: 43). Her alanda görevli olan öğretmenlerin sınıf içinde yaptığı uygulamaların denetlenmesi, niteliğe olumlu bir katkı anlamına gelmektedir. Denetim örgütsel ve yönetsel bir zorunluluktur (Aydın, 2013: 38). Öğretmenlerin mesleki gelişimlerini önemseyen öğretimsel denetim anlayışı, aynı zamanda sınıf içi uygulamalarda öğrencinin zihinsel gelişimini de önemser. Eğitimin amaç ve ilkelerinin üst düzeyde gerçekleşmesini hızlandırır ve tarafsızlık, işbirliği ve iletişim odaklı anlayışıyla da öğretmeni destekler (Memduhoğlu ve Zengin, 2012: 133). Denetim, genelde, öğretmenler arasında olumsuz yönde algılanmaktadır. Bunun temel sebeplerinden biri, denetim uygulamalarındaki yanlış tutumlardır. Eğitimciler, eğer olumlu yönde değerlendirilirse ve öğretmenlerin ihtiyaçları göz önünde bulundurulursa ön yargılar kırılabilir ve denetime karşı olumsuz bakış açıları yok edilebilir (Kunduz, 2007: 2).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Türkçe öğretmenlerinin Türkçe dersinde uygulanan denetlemelere ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırmada bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır. Türkçe öğretmenlerinin yaşadığı denetimsel sorunları ortaya koymak ve elde edilen veriler ışığında çözüm önerilerinde bulunmak istenmiştir. Araştırmada yanıt aranan sorular şunlardır:

- a) Türkçenin denetimi nasıl gerçekleşmektedir?
- b) Türkçe denetimlerini etkili buluyor musunuz? Etkili bulmama nedenleriniz nelerdir?
- c) Türkçenin denetiminde karşılaşılan sorunlar nelerdir?
- d) Türkçenin denetimine dair beklentileriniz ve önerileriniz nelerdir?

Türkçe Dersinin Denetimi

Türkçe dersi, anadilimiz olarak toplumun ortak bir değeri kabul edilir ve bu bakımdan diğer alanlar arasında özel bir öneme sahiptir. Bu bakımdan denetim uygulamalarında, diğer derslerde olduğundan daha fazla özen gerektirir. Türkçenin bir yazı dili olarak doğuşu Orhun Yazıtlarına dayanmaktadır. Harezmi Bölgesi Türk yazı dilinin merkezi olmuştur. Tarihi 13. yüzyıla dayanmaktadır (Mermer, 2009: 2). Ana dil olan Türkçenin konuşulduğu yerler arasında, Baltık Denizi'nden Çin'e kadar uzanan sahayla, Sibirya'nın tundralarından Hint'e kadar olan yerler vardır. Türkçe iki yüz elli milyon insanın konuştuğu dildir (Sinanoğlu, 2018: 36). Bu özellikleri Türkçeyi özel bir dil yapmanın yanında, bu alana özgü bir denetim uygulamasında bulunmak önemli olacaktır.

Türkçe, çok konuşulan bir dil olmasına rağmen, dilimizin güzelliklerinin farkında olmayanlar, ona yeterince önem vermemektedirler. Hâlbuki dilimizin değerini bilmek ve onu nesillere aktarmak asli görevlerimizdendir. Türkçe bir kültür dili olmanın yanı sıra aynı zamanda bilimin de dilidir (Özgümüş, 2010). Böyle bir durumda Türkçe öğretmenlerine çok önemli görevler düşmektedir. Bu bakımdan bu dersin denetimi de özel bir öneme sahiptir. Dil öğretmek, o dersle alakalı etkinlikleri doğru şekilde yürütmekle olur. Dilin kültürle de yoğun bir ilişkisi vardır ve dil aracılığıyla toplumda ortak kültürel bir doku oluşur. Bu bakımdan özellikle Türkçe öğretmenleri, dilin temel becerilerini öğretmeye özen göstermelidir (Göçer, 2013). Bu durumda Türkçe dersinin denetlenmesi de aynı özeni bekleyecektir.

Bu durumda dersin öğretmenin de sürekli olarak kendini yenilemesi gerekir. Öğretmen, okulda fark yaratacak, etkili bir öğrenme ortamı oluşturacak kilit kişi olması bakımından öğretmenin de birtakım yöntemlerle geliştirilmesi gerekir. Bu konuda ona yardımcı olacak durumlardan biri de doğru şekilde rehberlik etmektir. Bu yüzden Türkçe öğretmenlerini bilinçli olarak yönlendirecek denetmenlerin yetiştirilmesi önemlidir (Demirer, 2008: 1). Türkçe öğretmenlerinin sınıf içi uygulamalarda desteğe ihtiyaçları vardır. Erdoğan (2017: 19), Doğan Cüceloğlu ile yaptığı bir söyleşide "Eğitimin en asli ögesi, bana göre öğretmendir. Çünkü öğretmen eğitimin başlatıcısı, geliştiricisi, uygulayıcısıdır." demektedir. Öğretmenin mesleki anlamda kendisine katacağı her şey eğitim ortamına yansıtacağı için, onun gelişimine örgütsel destek sağlamak oldukça önemlidir. Bunun için yapılan eğitim faaliyetleri yeterli olmayabilir. Dolayısıyla eğitim faaliyetlerinin denetimi önem kazanmaktadır (Aydın, 2013: 36-37). Diğer taraftan etkili bir denetim öğretmenlerin mesleki gelişimini etkiler. Denetim faaliyetini gerçekleştirecek bireyin sahip olacağı bilgi birikimi, iletişim kurabilme becerisi ve teknik becerileri, Türkçe dersinde yapılacak bir denetim için de ayrıca önem taşımaktadır. Bu açıdan, branş bazında denetim uygulaması yapılırken, denetim faaliyetinin, öğretmenlerin mesleki gelişimine katkı sağlayabilmelidir. Denetim görevini yürütecek denetimcinin ya da okul yöneticisinin, kültürel görevleri de ön plana çıkacaktır. Bu uygulamanın sınıfta içinde öğretmene yardım sağlama, karşılaşılan sorunları çözme gibi birlikte çalışmalar yapmayı gerektiren yönleri vardır. Türkçe dersleri de ana ders olarak bu kültürel birikimi taşıyan denetim uygulamaları ile etkili olarak yürütülebilir. Bunun hem denetçiye hem öğretmene hem de öğrenciye katkıları olacaktır (Koşar ve Buran, 2019: 1235).

Son yıllarda denetim faaliyetlerinin uygulanmasında yaşanan değişimler sonunda, ders denetim görevi okul yöneticilerine bırakılmıştır. Okul yöneticilerinin her branşı tanımadığı bilinen bir gerçektir. Türkçe dersinde yapılan denetim faaliyetleri de bunun bir parçasıdır. Bu açıdan, öğretmenlerin konuya dair görüşleri ışığında, denetim sürecinin etkili yürütülebilmesi konusunda, araştırmanın denetimi gerçekleştirmesi beklenen yöneticilere, öğretmenlere ve denetim uygulamaları sürecin ışık tutacağı düşünülmektedir. Araştırma bu açıdan önemlidir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma, nitel araştırma modellerindendir ve bir durum çalışmasıdır. Nitel araştırma, güncel hayatta meydana gelen bir olayı ya da olguyu, tüm gerçekliği ile irdelemek amacıyla; olayın içerdiği karmaşık yapının, kendi içinde sert bir biçimde sınırlandırılmadığı durumlarda ve çok sayıda kanıt veya verinin bulunduğu zamanlarda başvurulan, görgül bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 289). Durum çalışması olayların derinlemesine incelendiği çalışmalardır. Zaman ve mekan dahilinde, araştırılan nesnenin özelleştirildiği bu çalışmalarda, birden çok durum da olabilir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013: 249).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında, İstanbul ilinin Üsküdar ilçesindeki ortaokullarda görev yapan Türkçe öğretmenlerinden oluşmaktadır. Bu evrenden, 21 gönüllü Türkçe öğretmeni, amaçlı örnekleme yöntemi ile araştırmaya dahil edilmiştir. Amaçsal örnekleme (purposive/purposeful sampling), çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapmaya olanak tanır. Belli ölçütleri karşılayan ve belirgin özelliklere sahip olan bir veya daha fazla özel durumlarda çalışılmak istendiğinde tercih edilirler (Büyüköztürk ve diğer., 2013: 80-83).

Veri Toplama Aracı

Türkçe dersinin denetimine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla literatür taraması yapılarak amaca uygun sorular seçilmiştir. Belirlenen sorulardan oluşan bir görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formları öncelikle birkaç öğretmene dağıtılmıştır. Geri alınan formlarda yer alan sorulardan cevapsız kalanlar elenmiştir. Yeniden düzenlenerek içerik geçerliliğini kontrol etmek için, uzman kişilerin fikirleri alınmıştır. Alan uzmanlarının önerileri ışığında, form son haline getirilmiştir. Oluşturulan form, literatürde “yarı yapılandırılmış görüşme formu” olarak adlandırılmaktadır. Bulguları çözümlemek ve açıklamak için, betimsel yöntem ve içerik analizi tekniği kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmaya ilişkin veriler, araştırmacı tarafından 2018-2019 eğitim öğretim yılında, İstanbul ilinin Üsküdar ilçesindeki ortaokullarda görev yapmakta olan Türkçe öğretmenlerinden elde edilmiştir. İlk olarak Türkçe öğretmenlerine, yapılan çalışmanın amacı ve yöntemi hakkında bilgiler verilmiştir. Katılımın tamamen gönüllülük esasına göre yapılacağı, kişisel verilerin gizli kalacağı, kimliklerin asla kullanılmayacağı vurgulanmıştır. Gönüllü katılım sağlayan öğretmenlerden geri alınan formların, eksik doldurulmuş olanları elenmiştir. Geriye kalan 21 görüşme formu değerlendirilmiştir. Çalışma grubunu oluşturan 21 öğretmen; $n=15$ kadın ve $n=6$ erkek öğretmenden oluşmaktadır.

Verilerin Analizi

Yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak toplanan verilerin çözümlenmesinde, belirli temalar çerçevesinde kategorilere ayrılan veriler için içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinde, benzer verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde toplayarak okuyucunun anlayacağı biçimde sunmak temel anlayıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 242). Araştırmada ayrıca alıntılara da yer verilmiştir.

Elde edilen görüşler ortak temalar altında kategorize edilmiştir. Katılımcı görüşleri verilirken görüşülen her bir öğretmen, öğretmen-kadın ve öğretmen-erkek kelimesini belirten OK ve OE harflerinden oluşan bir kodla belirtilmiştir. Örneğin, OE1: Birinci erkek öğretmen katılımcıyı ifade etmektedir.

Ayrıca, araştırmada elde edilen bulgulardan *cinsiyet, mesleki kıdem ve eğitim durumu* bağımsız değişkenlerine ilişkin veriler de nicel olarak ifade edilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Türkçe dersinin denetlenmesi ile ilgili Türkçe öğretmenlerinin görüşleri dört ana tema altında sunulmuştur.

- a) Türkçe dersi denetimin nasıl gerçekleştiği
- b) Türkçe dersi denetimlerinin etkililiği
- a) Türkçe dersi denetiminde karşılaşılan sorunlar
- b) Türkçe dersinin denetimine dair beklentiler ve öneriler

Yukarıdaki şıklarda belirtilen ifadeler, ana tema olarak kabul edilmiştir. Ana temalar alt temalara ayrılmıştır ve Türkçe öğretmenlerinin görüşleri bu alt temalara uygun olacak biçimde sınıflandırılmıştır ve bu alt temalar dahilinde kodlar oluşturularak analiz edilmiştir. Tablo 1’de katılımcılara ait bilgiler verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Sosyo-Demografik Bilgiler

Cinsiyetlere Göre Dağılımı	<i>f</i>
Erkek	6
Kadın	15
Toplam	21
Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı	<i>f</i>
1-10 yıl	2
11-20 yıl	14
21 yıl ve üstü	5
Toplam	21
Eğitim Durumunda Göre Dağılımı	<i>f</i>
Lisans	18
Lisansüstü	3
Toplam	21

Tablo 1’e bakıldığında, görüş belirten Türkçe öğretmenlerinin çoğunluğu kadın öğretmenlerden oluşmaktadır. Buna göre, *kadın* ($f=15$); *erkek* ($f=6$) olduğu görülmektedir. Bölüm tercihinde ve atamalarda, kadın öğretmen sayısının erkeklere oranla fazla olmasının çalışmaya bu şekilde yansıdığı düşünülmektedir. Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin mesleki kıdeme göre dağılımları şu şekildedir: 1-10 yıl ($f=2$); 11-20 yıl ($f=14$); 21 yıl ve üstü ($f=5$)’dir. Çoğunluk, 11-20 yıl kıdeme sahip olanlardır. Bir başka özellik eğitime dair olarak belirlenmiştir. Eğitim durumlarına bakıldığında, lisansüstü eğitim alan katılımcıların azınlıkta yer aldığı görülmektedir. Buna göre, *lisans* ($f=18$); *lisansüstü* ($f=3$) olarak belirlenmiştir. Burada lisansüstü eğitim, yüksek lisans ve doktoraı içermektedir.

Çalışmaya katılan 21 Türkçe öğretmenin görüşleri incelendiğinde şu bulgular elde edilmiştir:

A) Türkçe Öğretmenlerinin Türkçe Dersinin Denetiminin Nasıl Gerçekleştiğine İlişkin Görüşleri

Tablo 2. Türkçe Dersi Denetiminin Nasıl Gerçekleştiğine Dair Bulgular

Temalar	Kodlar	f
Genel denetim süreci açısından	Planlara ve dosyalara bakılması	4
	Etkinliklere ve okuma, anlama durumuna bakılıyor	3
	Okul müdürü değerlendiriyor	7
	Türkçeye özel denetim yapılmıyor	7
	Kısa sürede gerçekleşiyor	4
	Öğretmenin performansına bakılmıyor	3
Türkçe dersinin denetimi açısından	Alan dışı yönetici tarafından	9
	Öğrencilere sorulan sorulara bakarak	4
	Evraklara bakılarak	6
	Ders kazanımlarına bakılarak	2

Tablo 2 incelendiğinde elde edilen bulgular şu şekildedir:

“Genel denetim süreci”ne ilişkin temaya dair; 6 farklı görüş ortaya çıkmıştır. “Türkçe dersinin denetimi açısından” ise 4 farklı görüş belirlenmiştir. Buna göre; genel denetim sürecinde en fazla “okul müdürü değerlendiriyor” ($f=7$) ile “Türkçeye özel denetim yapılmıyor” ($f=7$) demişler ve ortak görüş beyanında bulunarak ağırlığı oluşturmışlardır. ÖE6: “İdareciler Türkçe dersi öğretmenlerini yarışmalardan elde edilen başarıları, etkinliklere ve çocukların gittiği liseye göre denetliyor” diyerek idarecilerin diğer alanları değerlendirdikleri gibi, Türkçe dersinde de öğretmenlerin başarısının, öğrencilerin gösterdiği performansa bağlı olarak yorumlandığı söylenebilir. Bu görüş dikkati çekmiştir. Burada önemli olan nokta şudur: Genel denetimden bazı yararlar umulur. Bunlardan biri de öğrencinin akademik gelişimini dikkate alarak onun önündeki engelleri tespit edebilmektir. Bu yönüyle denetimin, eğitim öğretim etkinliklerini dikkate alması önemlidir (Taymaz, 2012: 148). Ancak anlaşılmakta olan durum, öğretmenlerin bu boyutta bir denetimi yeterli bulmadığıdır. Tablo 2’ye baktığımızda öğretmenlerin ikinci olarak, “planlara ve dosyalara bakılması” ve “kısa sürede gerçekleşiyor” düşüncelerini belirttiklerini görmekteyiz. Ayrı gruplar halinde ($f=4$) bu farklı iki görüş etrafında toplanılmıştır. Bu durumda anlaşılmaktadır ki idareciler denetimi gerçekleştirirken uzun bir süreyi değerlendirmiyor denilebilir. Eğitim faaliyetleri çerçevesinde planlanan amaçların değerlendirilme süreci, denetim uygulamasının nasıl tercih edileceğine bağlı olarak değişmektedir. Burada denetimi yapan kişi yılda bir görüşme yapabilmektedir. Fakat bu süreç, öğretmenin kendini izlemesi yoluyla da yapılabilir (Zepeda, 2016: 214). Bununla birlikte, evrakları incelemeye dönük bir denetim yapılıyor denilebilir. Diğer taraftan, “öğretmen performansına bakılmıyor” ($f=3$) görüşünden, idarecilerin öğretmenleri yeterince iyi değerlendirmedikleri de anlaşılmaktadır, diyebiliriz.

İkinci temaya dair, “Türkçe dersinin denetimi açısından”, öğretmen görüşleri en çok “alan dışı yöneticiler tarafından” ($f=9$) olduğu yönündedir. Bu durumun, Türkçe öğretmenlerince olumsuz algılandığı düşünülmektedir. ÖE4 bu konuda, “Türkçe bilgisi iyi değil, kağıt üstünde kalıyor.” görüşünde bulunmuştur. Dolayısıyla bu alanı iyi tanıyan biri tarafından denetlenmenin önemine vurgu yapıldığı anlaşılmaktadır. ÖK7: “Okul müdürünün branşı fark etmeksizin bu dersi denetlemesini doğru bulmuyorum.” demiştir. Denetimin etkili olmasını sağlayan durumlardan biri de denetimi gerçekleştiren kişinin sahip olması gereken bilgi ve beceridir. Yönetici, denetleyeceği alanı çok iyi bilmelidir. Gerekli olan bilgiyi sağlamış olması, o alanla ilgili beceri edinmiş olması oldukça önemlidir. Çünkü aksi durumda denetim başarısızlığa uğrar ve amacına ulaşmaz (Taymaz, 2012: 35). Bu konuda yine “Evraklara bakılarak” ($f=6$) görüşü olduğu görülür. Buradan Türkçe dersinin özel bir denetimle değil, genel denetimde nasıl bir denetleme yapılıyorsa, dersin o şekilde denetlendiği anlaşılmaktadır. Ayrıca “Öğrencilere sorulan sorulara bakılarak” ($f=4$) denmiştir. Bu görüş, yöneticilerin öğretmenleri değerlendirirken öğretmenlerin öğrencilere sordukları sorulardan, onlara dair çıkarımlarda bulunduğuyla ilgili fikir vermektedir. Bir diğer görüş ise “Ders kazanımlarından” ($f=2$) olarak belirtilmiştir. Ancak bu görüşü beyan eden kişi sayısının azınlıkta olduğu söylenebilir.

B) Türkçe Öğretmenlerinin Türkçe Dersi Denetimlerinin Etkililiğine İlişkin Görüşleri

Tablo 3: Türkçe Dersi Denetimlerinin Etkililiğine İlişkin Bulgular

Temalar	Kodlar	f
Öğretmene Rehberliğe Yönelik	Etkili bulmuyorum.	12
	Türkçe özel bir ders	1
	Yöneticiler alanı bilmiyor.	8
Etkili Bulmam Nedenleri	Kısa süreli	2
	Rehberlik edilmiyor.	11
	Yeni Öğretimsel Bilgi ve Yöntemler edinemedim.	15
Türkçe Dersinin Niteliğini Artırmaya Yönelik	Yöneticiler olmamalı	2
	Okuma yazma odaklı bir denetim olmalı	5
	Niteliği artıran bir denetim gerçekleşmedi	6
	Yeterli bilgisi olmalı	4

Tablo 3, şu bilgileri vermektedir: Burada öğretmenler üç ana tema etrafında toplanmışlardır. Buna göre; a) Öğretmene rehberlik açısından b) Etkili bulmama nedenleri c) Türkçe dersinin niteliğini artırma açısından, temaları ana grupları oluşturmuştur.

“Öğretmene rehberliğe yönelik” temaya dair kodlamalarda en çok (f=12) “Etkili bulmuyorum.” görüşü yer almaktadır. Bunu “İdareciler alanı bilmiyor.” (f=8) görüşü takip etmiştir. “Türkçe özel bir ders” (f=1) yönünde görüş de olmuştur. Buradan anlaşılan, Türkçe öğretmenleri, idarecilerin Türkçe dersini denetlemelerini etkili bir şekilde gerçekleştirmediğidir. Bu konuda; ÖK10: “Çok verimli olduğunu düşünmüyorum. Amaç rehberlik etmenin dışında kalıyor, amacına ulaşmıyor.” demiştir. “İdareciler alanı bilmiyor” koduna ilişkin; ÖE2: “İdareci denetimlerinin öğretmene ciddi bir katkısı olduğunu düşünmüyorum.”; ÖE5: “İdareciler kendini tatmin ediyor.”; ÖE6: “Kazanımları yanlış biliyorlar.”; ÖK5: “Okul müdürü Türkçe dışından bir alandan olunca yardımcı olamıyor.”; ÖK6: “... Alanı tanımayan, en azından uzak bir alandan gelen denetçi-müdür dersi tanımıyor.”; ÖK7: “Denetimleri uzman biri yapmalı.”; ÖK10: “İdareciler alanımıza hakim olmadığı için genel şeylerden bahsediliyor.”; ÖK12: “Her denetmenin sorduğu değerlendirme sorularının içeriği farklı. Öğrencilerin hep başarılı olması gerektiği düşüncesi var. Bu durum idareci denetmenin isteklerinin gerçekleri görmelerine engeldir.” görüşlerini bildirmişlerdir. Öğretmenler, okul müdürlerinin denetmen olarak uygun olmadığı görüşündedirler, denilebilir. Bu görüşler önemli görülmüştür. Genel olarak da öğretmenlere etkili bir rehberlik yapılmadığına dair olumsuz bir durum olduğunu göstermektedir, diyebiliriz. “Türkçe özel bir ders” koduna dair, ÖE1: “Yazılı kağıtları üzerinden rehberlik edildi ve bunu yeterli bulmuyorum çünkü Türkçe dersi özel bir ders ve daha uygun bir rehberlik yapılabilir.” demiştir. Bu düşünce de genel itibarıyla bu dersin kendine özgü bir denetim yapılması gerektiği yönündedir, denilebilir ve etkili bir rehberliğin gerçekleşmediği düşüncesi ön plandadır. Türkçenin özel bir dil olması bağlamında, Türkçenin öncelikle güzelliklerinin farkında olarak Türkçe dersinin denetlenmesinin uygun olacağı düşünülmektedir, denilebilir.

Türkçe öğretmenlerinin görüşleri sonucu, diğer bir alt tema olan “Etkili bulmama nedenleri”ne göre oluşturulan kodlamalar şu şekildedir: a) Kısa süreli b) Rehberlik edilmiyor c) Yeni öğretimsel bilgi ve yöntemler edinemedim şeklindedir.

Buna göre; en fazla, (f=15) ile “Yeni öğretimsel bilgi edinemedim.” görüşü yönünde olmuştur. Ana temada merak edilen duruma cevap niteliği taşıyan görüş de budur. ÖK4: “Geri dönüt olmadığı için faydalanamıyoruz.” demektedir. ÖE4: “Fütürist ve gelişime açık olamamaları yeni bilgiler öğrenmeye engel” demiştir. ÖK10 bu konuda, “Denetimi yapan bu alanlarda çoğu kez bizden daha az bilgiye sahip olduğu için verimsiz geçiyor.” görüşünü dile getirmiştir. Yönetici, öğretmenin mesleki gelişmesine katkıda bulunursa, örgütün amaçlarına ulaşması söz konusudur. Yenilikçi bir tutum içinde bulunmalı ve öğretmenin sıra dışı fikirlerine de açık olmalıdır (Aydın, 2013: 80)

“Türkçe dersinin niteliğini artırmaya yönelik”e ilişkin temaya dair; a) İdareci olmamalı b) Okuma yazma odaklı bir denetim olmalı c) Niteliği artıran bir denetim olmadı ç) Yeterli bilgisi olursa, kodları ortaya çıkmıştır.

“İdareci olmamalı” ile ilgili olarak; ÖK14: “Türkçe dersinin niteliği okul müdürünün yapacağı bir denetimle artmaz.” ÖK4: “Denetmenin idareci olması, alanla ilgisizliği niteliği artırmıyor.” görüşleriyle ortak noktada buluşmuşlardır. “Niteliği artıran bir denetim olmadı” (f=6) görüşünde birleşmiştir. En fazla birleşilen görüş de budur. ÖE2: “Dilimizin güzelliği ve zenginliğine, tarihi derinliğine, edebiyatımızın seçkin örneklerine önem verilirse artar.” demiştir. Sonrasında “Okuma yazma odaklı bir denetim olmalı” (f=5) görüşü olmuştur. Bu konuya ilişkin olarak; ÖE4: “Dilin dört temel becerisi dikkate alınmıyor.” ÖK6: “Zaten artık denetimciler yazma etkinliklerinin değerlendirilmesine önem vermiyorlar. Oysa yazmak Türkçenin bel kemiğidir.”; ÖK11: “Türkçe dersi sadece okuma odaklı değil, anlama, yazma odaklı bir ders.”; ÖK12: “Okuma anlama etkinliklerine ağırlık verilmeli.”; ÖK15: “Türkçe dersinin niteliği okuma anlama çalışmaları artarsa artar.” görüşleriyle Türkçe dersinin okuma anlama ağırlıklı bir ders olduğunu ve bu bakımdan niteliğin artmasının, denetmenin bu konulara odaklanmasıyla olabileceği düşüncesinde yoğunlaşıldığı anlaşılmaktadır.

Ardından “Yeterli bilgisi olursa”(f=4) görüşü dile getirilmiştir. ÖK10’un görüşü bu konuda da şu yöndedir:“Yapılan denetimin Türkçe dersi gibi geniş bir alana hakim olan bir ders için çok yetersiz kaldığını düşünüyorum.”; ÖK5:“Eskiden alanla ilgili kişiler geldiğinde etkiliydi.”; ÖE5:“Ehil kişilerce yapılırsa daha çok bilgi ve beceri edinebiliriz.”; ÖK1:“Yeterli Bilgi ve beceriye sahip denetleyici mutlaka dersin niteliğini artırır.” görüşlerini beyan etmişlerdir.

C) Türkçe Öğretmenlerinin Türkçe Dersinin Denetiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşleri

Tablo 4: Türkçe Dersi Denetiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Bulgular

Temalar	Kodlar	f
Genel Denetim Sürecine İlişkin Sorunlar	Sorun yaşamadım	5
	Kısa süreli olması	5
	Alan hakimiyeti yok	5
Türkçe Dersinin Denetimine İlişkin Sorunlar	Türkçeye özel denetim olmaması	6
	Yöneticinin Türkçe bilgisinin yeterli olmaması	9
	İletişim	5
Denetmen Niteliği Açısından Sorunlar	Yenilikçi değil	5
	Alana uzak	9

Tablo 4’e yönelik incelemede şunlar görülmektedir:

Türkçe dersinin denetiminde karşılaşılan sorunlara dair üç alt tema belirlenmiştir. Bunlar: a) Genel denetim sürecine ilişkin sorunlar b) Türkçe dersinin denetiminde karşılaşılan sorunlar c) Denetmen niteliği açısından sorunlar biçimindedir.

“Genel denetim sürecine ilişkin sorunlar”a göre kodlamalarda: *Sorun yaşamadım* (f=5); *Kısa süreli olması* (f=5); *Alan hakimiyeti yok* (f=5) görüşlerinde odaklanılmıştır. *Genel denetime ilişkin sorunların*, “kısa süreli olması”na dair kodlamada; ÖK11:“Daha uzun süreli gözleme dayalı bir denetim olmaması.”; ÖK4:“Kısa süreli, iletişim ortamı oluşmuyor.” diyerek süreyle ilgili sıkıntılar olduğunu beyan etmişlerdir. Bu görüşler, diğerleri arasında en çok dikkati çekenlerdir. İletişimin sağlanamamasının süreye bağlı olduğuna dair bir çıkarım yapmak mümkündür, diyebiliriz. “Alan hakimiyeti yok” (f=5) görüşünün diğer temalar dahilinde de benzer şekilde vurgulandığını görmekteyiz. Türkçe öğretmenlerine göre okul idarecilerinin farklı alandan gelmesi genel denetimde de bir sorun olarak görülmektedir, denilebilir. Bu konuda: ÖE2:“Beni denetleyen idarecilerin genel olarak Türkçeye ve Türkçemizin zenginliklerine hakim olmamalarından dolayı denetim sürecinin başından sonuna kadar sağlıklı ve verimli olmadığını düşünüyorum.” diyerek dikkat çekici bir yorumda bulunmuştur. ÖK10:“Alana hakim olmama”; ÖK9:“Ders denetimleri öğretmen denetimleri şeklinde yürütüldüğünden her branştaki öğretmen aynı kriterlerle denetleniyor (Öğrenci ile iletişimi, dersi anlatan, kıyak kıyafet vb.) Türkçe dersini dersin işleniş hakkında bir bilgiye sahip olmayan yönetici

denetleyebiliyor. Bu da denetim süreçlerinde yanlış sonuçlar doğuruyor"; ÖK8:"Branş ehli olmayan kişiler tarafından yapılıncı anlamsız kalıyor"; ÖK3:" Alanı olmayan kişiler tarafından yapılan değerlendirmeler doğru sonuçlar vermiyor" şeklinde çarpıcı yorumlarda bulunmuşlardır. Buradan anlaşılan, idareci durumda olan denetmenin, her alanı bir görerek denetim yapması, derse yönelik bir denetimde anlamsız kaldığı yönündedir.

"Türkçe Dersinin Denetimine İlişkin Sorunlar" temasına odaklandığımızda ortaya şu kodlar çıkmıştır:"Türkçeye özel denetimin olmaması" (f=6); ağırlıkla ise "İdarecinin Türkçe bilgisinin yeterli olmaması" (f=9) yönündeki görüşler olmuştur. Türkçeye özel denetimin olmadığı görüşünü belirtenlerden ÖK6: "Tam olarak neyi denetlemesi gerektiğini bilmemesi." görüşüyle ve ÖE4:"Türkçe uzmanı değiller." diyerek; ÖE2:"Denetim kriterlerinin dersin ruhuna uygun olmaması." ÖE1:"Özellikle Türkçe dersinin işlenişine yönelik bir denetim yapılmamış olması." görüşleriyle durumu değerlendirmişlerdir. "İdarecinin Türkçe bilgisinin yeterli olmaması"na dair olarak dikkat çeken yorumlar ise şu şekildedir: ÖK9:"Türkçe dersi okuma, anlama, dinleme, izleme, konuşma ve yazma etkinlikleri ile yapılır. Bir video, film, izletip yorumlama yaptırmak istediğimizde yöneticiler tarafından yanlış anlaşılabiliriz. Bu tarz bir etkinlik yöneticilerin eğitim anlayışına ters düşebiliyor. Dersi verimsiz hatta boş geçirdiğimiz fikrine kapılabilirler." diyerek görüş bildirmiştir. ÖK8:"Branştan olan biri denetlemeli, Kazanımlara hakim olmalı." demiştir. ÖK7:"Sorun şu ki dersi uzman biri denetlemiyor. Bu yüzden doğru bir sonuca ulaştıklarına inanmıyorum." demiştir. ÖK5:"Konuya tam hakim olmayan okul müdürleri sizin ne yaptığınızı anlayamıyor.", ÖK4:"Bilgi düzeyinin yetersizliği" yorumlarıyla dikkati çeken görüşlerde bulunmuşlardır.

"Denetmen niteliği açısından sorunlar" alt temasına bakıldığında öğretmenler üç görüş etrafında yoğunlaşmışlardır. Buna göre; "İletişim" (f=5); "Yenilikçi değil" (f=5); "Alana uzak" (f=9) görüşleri önem kazanmıştır. Anlaşıldığı üzere Türkçe öğretmenleri, denetimi gerçekleştiren yöneticilerin alanı tanımamalarına yoğunlukla odaklanmışlardır ve bu konuda olumsuz görüşler ileri sürmüşlerdir. "İletişim" (f=5) konusunda yapılan yorumlardan dikkati çekenler şunlardır: ÖK8:"Eğitimciyiz ama gerçekten öğretmen gibi düşünebilmesi çok önemli."; ÖK1:" Denetmenler de donanımlı, samimi, girişken, insancıl olmalı."; ÖE1:"Soğuk tutumu temel ilkelere uygun değil." diyerek denetimi yapan idarecilerin iletişim kuramayan bir tutum içinde olduklarını belirtmektedirler diyebiliriz. "Yenilikçi değil." (f=5)'e ilişkin görüşlere baktığımızda öne çıkanlar arasında şu yorumları görmekteyiz: ÖE14:"Denetmen sadece not veren kişi olmamalı.", ÖK12:"Yeni nesli tanımıyorlar.", ÖE 6:" İdareciler kendilerini güncelleyemiyor.", ÖK9:"Ders işleniş hakkında bilgi sahibi olmayan bir denetçi kendi eğitim anlayışına göre denetleme yapıyor." diyerek denetimi gerçekleştiren idarecilerin, yenilikçi bir anlayışa sahip olmadıklarını ifade etmektedirler, denilebilir. Kapusuzoğlu (2008: 146) bu konuda şunları dile getirmektedir: "Okul yapısını biçimlendiren rol, ilişki ve sorumluluklarda yeni anlayışlar geliştirme, örgütsel yenileşme ve okul kültürü oluşturma sürecinde, vizyon sahibi olunması ve bunun uygulamaya yansıtılması gereklidir." Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği'nde (2017), Madde 34'ün "e" bendinde, "Yönetici, öğretmenin mesleki gelişmesine katkıda bulunursa, örgütün amaçlarına ulaşması söz konusudur. Yenilikçi bir tutum içinde bulunmalı ve öğretmenin sıra dışı fikirlerine de açık olmalıdır." şeklinde bir ifade yer almaktadır. "Alana uzak" (f=9) kodlaması incelendiğinde, öne çıkan görüşlerin şunlar olduğu görülmektedir:ÖE6:"Kazanımlardan ve mevzuattan uzaklar bu bir sorundur."; ÖE5:"Dersle alakaları yok."; ÖE4:"Yöneticiler her dersin uzmanı gibi görülüyor. Karmaşık olan dil bilgisini basite indirgeyerek denetim yapmaları"; ÖE3:"Akademik anlamda denetledikleri ders hakkında bilgilerinin yetersiz olması"; ÖK6:"Türkçeye ilişkin bilgisi sınırlı olduğundan bu derse ilişkin özellikle dikkat edilmesi gereken hususlar göz ardı ediliyor."; ÖE2:"Denetçilerimizin en az denetlenenler kadar donanımlı, alanlarına hakim olmamaları büyük bir handikap." görüşleri önemli görülenler arasındadır.

Ç) Türkçe Öğretmenlerinin Türkçe Dersinin Denetimine Dair Beklentiler ve Önerilerine İlişkin Görüşleri

Tablo 5: Türkçe Dersinin Denetimine Dair Beklentiler ve Önerilere İlişkin Bulgular

Temalar	Kodlar	f
Genel Denetime İlişkin Beklentiler	Evrak denetimi yapılmaması	4
	Uzman birinin gelmesi	5
	Sınıf profiline bakılması	2
	Sürece yayılması	8
	Dönüt alabilmek	3
	Empati kurulması	3
Türkçe Dersinin Denetimine İlişkin Beklentiler	Okuma-anlama-yazmaya önem verilmeli	5
	Okul müdürü olmamalı	3
Denetmen Niteliğine İlişkin Beklentiler	Türkçe alanının uzmanı olmalı	10
	Ön yargılı olmamalı	2
	İlmli yaklaşmalı	4
	Akademik eğitimi olmalı	3
	Rehberlik etmeli	4
	Dönüt vermeli	2
	Çok okuyan biri olmalı	4
	Türkçeyi güzel kullanmalı	3
	İletişimi iyi olmalı	2

Tablo 5 şunları göstermektedir: Türkçe öğretmenlerinin görüşlerinden yola çıkılarak üç alt tema belirlenmiştir. Bunlar: a)Genel denetime ilişkin beklentiler b)Türkçe dersinin denetimine ilişkin beklentiler c)Denetmen niteliğine ilişkin beklentiler.

Buna göre; birinci alt tema "Genel denetime ilişkin beklentiler" kapsamında yer alan kodlar, en fazla "Sürece yayılması" (f=8), "Empati kurulması" (f=3), "Uzman birinin gelmesi" (f=5), "Evrak denetiminin yapılmaması" (f=4), "Dönüt alabilmek" (f=3), "Sınıf profiline bakılması" (f=2) görüşleri olarak belirlenmiştir. "Sürece yayılması" (f=8) görüşüyle ilgili olarak dikkati çeken ifadeler şunlardır: ÖK14:"Dersin kısacık bir zamanına sığdırılmamalı, süreç olmalı."; ÖK11:"Uzun bir süreye yayılmalı"; ÖK10:"Sürenin uygun şekilde ayarlanması."; ÖK6:"Daha kısa aralıklarla gözleme dayalı bir denetim";

ÖK5: "Uzun aralıklarla yapılan bir denetim yeterli değil"; ÖK4: "Kısa süreli"; ÖK3: "Tek bir anın değerlendirilmesi değil sürecin değerlendirilmesi gerekir."; ÖE3: "Eksikleri giderici bir süreç olabilir." görüşleri önem kazanmaktadır. Buna göre, yöneticiler denetim görevlerini süreç odaklı yapmamaktadır, diyebiliriz. Öğretmenlerin görüşleri ağırlıklı bu yöndedir. "Uzman birinin gelmesi" (f=5) kodlamasıyla ilgili görüşler şu yöndedir: ÖK11: "Konuya hakim kişiler gelmeli"; ÖK10: "Alanına hakim olunması"; ÖK9: "Türkçe dersini Türkçe öğretmeni, matematik dersini matematik öğretmeni denetlesin. Yani denetleyen kişi, kendi alanını denetlesin, öğretmeni denetlesin."; ÖK7: "Denetmenin bu alanda uzman olmamasıdır."; ÖE4: "Bu konuda uzmanlar yetiştirilmeli" görüşleri öne çıkmıştır. Bu düşünce, benzer şekilde diğer temalarla ilişkili olarak da ifade edilmiştir. Bu bakımdan Türkçe öğretmenlerinin beklentisi, bu alanda uzmanlaşmış biri tarafından denetlenmektir, denilebilir. "Evrak denetiminin yapılmaması" (f=4) ile ilgili görüşler, şu yöndedir: ÖK15: "Okul müdürü sadece dosyalara, planlara bakabilir. Onların derse katılımı yetmez"; ÖK11: "Kağıtların denetimiyle denetim olmamalı"; ÖK6: "Sadece dosyalar kontrol edilmemeli"; ÖE4: "Evraklara bakılmamalı" görüşleri öne çıkmaktadır. Buradan Türkçe öğretmenlerinin, evraklara bakıldığını ve bunu doğru bulmadıkları yönünde olumsuz bir yorumda bulundukları söylenebilir. "Empati kurulması" (f=3) kodunda yer alan ve önemli görülen görüşler şu şekildedir: ÖK4: "Empati kurma."; ÖK8: "Denetimi yapan kişiden empati bekliyorum. Bir öğretmen gibi düşünmesi çok önemli. Maalesef öğretmenlikten bile gelseler öğretmen gibi düşünmediklerini görüyorum "; ÖK12: "Öğretmenin sınıf içi uygulamalarda ne gibi zorluklar yaşadığını önemsemeliler." yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu durumda genel denetimde Türkçe öğretmenleri, anlaşılmayı beklemektedirler, denilebilir. "Dönüt alabilmek" (f=3) görüşü, aşağıdaki kişiler tarafından, şu şekilde belirtilmiştir: ÖE3: "Yönlendirici"; ÖK4: "Dönüt verilmesi; ÖK9: "Denetim sonrasında öğretmenleri bilgilendirici bir mail atılabilir." Buradan denetleme görevini yerine getirirken, öğretmenlere doğru ya da yanlışlara dair bilgilendirme yapılmasının, önemli olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenin kendi performansı ile ilgili olarak dönüt alması etkili öğrenmenin oluşması için bir yoldur. Bu şekilde öğretmenler de kendi gerçeklerine dair fikir edinebilirler ve düzenlenmesi gerekenleri tespit ederler (Zepeda, 2016: 190). "Sınıf profiline bakılması" (f=2) görüşü aşağıdaki kişiler tarafından şu şekilde belirtilmiştir: ÖK12: "Öğretmenin sınıf içi uygulamalarda ne gibi zorluklar yaşadığını önemsemeliler"; ÖK9: "Denetimlerde sınıftaki öğrenci profili de dikkate alınsın. Birçok öğretmen bilir ki her sınıfta aynı şekilde ders işlenmeyebiliyor. Her sınıfa nabzına göre şerbet verirsiniz. Denetim yapılırken de sınıf profilinin iyi bilinmesi gerekir." diyerek görüşlerini bu yönde belirtmişlerdir.

Tablo 5'te yer alan diğer bir alt tema ise "Türkçe dersinin denetimine ilişkin beklentiler" olarak ortaya çıkmıştır. Bununla ilgili kodlar ise şu şekildedir: "Okuma-anlama-yazmaya önem verilmeli" (f=5) ve "Okul müdürü olmamalı" (f=3) şeklindedir. "Okuma-anlama-yazmaya önem verilmeli" (f=5) koduyla ilgili beklentilere bakıldığında, belirtilen görüşler şu yöndedir: ÖK15: "Okuma, anlama, dinlemenin önemini bilen ve bunlara dikkat eden kişiler olmalı"; ÖK13: "Öğrencinin okuma anlama konusundaki gelişimine bakılarak yapılmalı"; ÖK12: "Öğrenciye yazmayı sevdirmeye konusunda nasıl uygulamalar yapılabileceğine dair ilgili, uzman kişiler rehberlikte bulunmalı"; ÖK11: "Denetimi yapan kişilerin okuma konusunda seçici olmaları"; ÖK5: "Okuma, anlama, dinlemenin önemini bilen ve bunlara dikkat eden kişiler olmalı" Bir diğer kodlama olan "Okul müdürü olmamalı" ya (f=3) dair görüşler şu yönde olmuştur: ÖK5: "Bu işi okul müdürü yapmamalı."; ÖK15: "Bu kişiler okul müdürü olamamalı."; ÖK14: "Türkçe dersinin denetimini yapacak kişi okul müdürü olmamalı" Buradan anlaşıldığı üzere öğretmenler Türkçe dersini idarecilerin denetlemesini onaylamamaktadır.

Diğer alt tema, "Denetmen Niteliğine İlişkin Beklentiler"e yönelik olarak oluşturulan kodlar şu şekildedir: "Türkçe alanının uzmanı olmalı" (f=10), "Ön yargılı olmamalı" (f=2), "İlmli yaklaşmalı" (f=5), "Akademik eğitimi olmalı" (f=3), "Rehberlik etmeli" (f=4), "Dönüt vermeli" (f=2), "Çok okuyan biri olmalı" (f=4), "Türkçeyi güzel kullanmalı" (f=3), "İletişimi iyi olmalı" (f=2) biçimindedir. En fazla

etrafında birleşilen görüş ise; "Türkçe alanının uzmanı olmalı" ($f=10$) yönündedir. Bununla ilgili olarak yorumlar şu şekildedir: ÖE1:"Alana özgü bilgisi güçlü olmalı"; ÖE2:"Denetleyenler en az denetlenenler kadar alanlarına hakim olmalı"; ÖK1:"Alanında uzman"; ÖK5:"Alanın içinden olmalı"; ÖK6:"Denetleyecek kişinin alan içinden olması."; ÖK7:"Denetleyen bu alanda uzman olmalıdır."; ÖK10:"Her alanda denetim yapacakların gruplar halinde eğitilmesi (Dersin alanına uygun olarak)"; ÖK11:"Alana hakim olmalı. Ders içi etkinliklerde sadece metinlerin nasıl işlendiği incelenmemeli"; ÖK15:"Denetmenin bu alanda eğitimli olması önemlidir"; ÖE6:"Denetmenin dersin kendine has bir programı olduğunu bilerek öğretmeni değerlendirmesi gerek" yönündedir. "İlımlı yaklaşmalı" ($f=4$) düşüncesi de oran olarak önemlidir. Bu konuda yapılan yorumlar şu şekildedir: ÖK1:"Gülyüz"; ÖK8:"Denetmenler, anlayışlı, duyarlı, yol gösterici olmalı"; ÖK9:"Denetmen girdiği ortamda baskı oluşturmamalı"; ÖK12:"Anlamalı" Görülmektedir ki, denetlemeyi yapan idareci ya da bu konuda görevli olan kişinin, denetim sırasındaki yaklaşımı önemsenmektedir. Ayrıca kişilik, her ortamda bireyi önemli kılan bir özelliktir. Bireylerle olumlu ilişkiler kurabilmenin yolu, bireyin davranışsal özelliğidir (Aydın, 2013: 83). Etkili bir denetim için müfettişin etik ilkeleri barındıran kişiler olmaları mühimdir. Zira bu öğretmenle olan süreci etkileyecektir. Öğretmen tarafından kabul edilir düzeyde davranış göstermek, süreci de olumlu yönde etkileyecektir (Uğurlu, 2010). Bununla birlikte yapıcı olmak, gelişimi kolaylaştırır. Zararlar tam zamanında önlenmiş olacaktır (Taymaz, 2012: 106). "Çok okuyan biri olmalı" ($f=4$) görüşünde birleşen öğretmenlerin yorumları şu yöndedir: ÖK5:"Çok okumalı"; ÖK6:"Okuyan biri olması"; ÖK11:"Çok okuyan, araştıran kişiler gelmeli"; ÖK12:"Okumanın önemini vurgulamalı"dır. Kodlamalarda yer alan bir diğer bulgu "Akademik eğitimi olmalı"($f=3$) görüşüyle ilgili yorumlar şu şekildedir: ÖE 3:"Denetleyecek kişinin akademik bilgisi olmalı"; ÖE4:"Türkçe dersini bu alanda en az y lisans yapmış kişiler denetlemeli."; ÖK14:"Bu alanda bir üst eğitimi olan kişilerden seçilmeli" görüşleridir. "Rehberlik etmeli" ($f=4$) görüşünde birleşenlerin yorumları şu şekildedir: ÖK 2:"Rehberlik denmesi gerek"; ÖK3:"Gelişimine katkı sağlayacak bir değerlendirme süreci olmalı. Değerlendirme değil faydalı olma süreci olarak bakılmalı"; ÖK8:"Sorunlar şunlar şunlar deyip sıralayıp bırakmamalı. Düzeltilecek bir şey görüyorlarsa nasıl düzeltilmesi gerektiğini anlatmalı"; ÖK13:"Ders işlenişinde işimize yarayacak bilgiler verilmeli. Yöntemler önermeli" demişlerdir. Anlaşılmaktadır ki Türkçe öğretmenleri, rehberliğe önem vermektedirler. Rehberlik, olumlu gelişim sağlamak adına yönlendirme yapmaktır. Öğretmeni doğrular hakkında cesaretlendirirken bocaladığı konularda ne yapması gerektiğine dair bilgi vermektir. Böylece öğretmen de doğru adımlar atmış olur (Aydın, 2012: 63). Ayrıca rehberlik etmek, bireye kendini geliştirme imkânı verir. Mesleki sorunların çözümünde yardımcı olur. Kişiliğine uygun roller geliştirerek bireysel yeteneklerini en iyi derecede geliştirmesine katkıda bulunur (Taymaz, 2012: 92). Bir diğer kod, "Türkçeyi güzel kullanmalı" ($f=3$) görüşüyle ilgili olarak katılımcı olan Türkçe Öğretmenleri, şu fikirleri beyan etmişlerdir: ÖK5:"Türkçeyi güzel kullanmalı"; ÖK6:"Dili kullanma becerisinin iyi durumda olması"; ÖK14:"Türkçeyi iyi bilen, güzel kullanan kişiler bu alanda bir üst eğitimi olan kişilerden seçilmeli" şeklindedir. Buradan, Türkçe öğretmenlerinin, kendilerini denetleyen yönetici ya da denetmenlerin, dili kullanma becerisinin olması gerektiğini düşünmektedirler, diyebiliriz. Dil, bir ulusu bir arada tutan önemli bir varlıktır. Kendine ait bir dünyası vardır. Dil hem düşünce hem de sözcük üretme yetisine sahiptir. Biri olmazsa diğeri de gelişemez (Atmaca, 2004: 38). Dolayısıyla Türkçeyi iyi kullanma yetisine sahip olmak önemlidir, diyebiliriz. "Ön yargılı olmamalı" ($f=2$) koduyla ilgili olarak belirtilen görüşler ise; ÖE1:"Ön yargılı olmamalı" ve ÖK10:"Ön yargıların kırılması"dır. "İletişimi iyi olmalı" ($f=2$) görüşü de önemlidir. Denetlemeyi yapan yöneticiden, iyi bir iletişim gücü beklendiği anlaşılmaktadır. Bu konuda yorumlar şu şekilde olmuştur: ÖE1:"Mesafeli durmamalı. İletişim güçlü kılınmalı"; ÖK6:"iletişimi güçlü olması" demişlerdir. "Dönüt vermeli" ($f=2$) görüşüyle ilgili yorumlara baktığımızda ise şu görüşleri görmekteyiz: ÖK4:"Sadece izleniyoruz. Bize geri dönüşler yapılırsa daha faydalı olur."; ÖK8:"

Gördüğüm denetimlerde elime notlandırılmış bir kağıt verildi. Neden not kırıldığını anlamadığım bir çizelge bana yol gösterici olamaz.” yönündedir. Denilebilir ki iletişim, sağlıklı örgütlerde bulunan önemli ölçüde güdüleyici bir unsurdur. Bilginin tüm birimler arasında tam zamanında ulaşmasına katkıda bulunur (Aydın, 2013: 122).

Sonuç ve Tartışma

Yapılan analizler sonucunda Türkçe öğretmenlerinin ağırlıklı olarak yöneticiler tarafından yapılan denetimi etkili bulmadıkları anlaşılmıştır. Öğretmenler süreç odaklı bir denetimin daha etkili olacağını düşünmektedirler. Yapılan denetimlerin evrakları inceleme boyutunda kaldığını söylemişlerdir. Etkili bir denetim için sürenin kısa olduğunu belirtmişlerdir. Mermer (2012: 102), *öğretmenlerin matematik dersinin denetimi açısından karşılaştıkları sorunları ele aldığı çalışmada*, denetimin kısa sürede gerçekleşmesi, her etkinliğin raporlaştırılmasının beklenmesi, ders içerisinde çoğu etkinliğe yer verilemeyişi gibi bulgular, bu araştırmanın sonuçlarını ağırlıkla desteklemektedir. Denetimin öğretmenle işbirliği yapacağı gözleme dayalı bir odaklanmada bulunması, ikisi arasındaki samimiyeti sağlamlaştırır ve denetimin doğru bilgilere ulaşmasına yardım eder (Zepeda, 2016: 90).

Türkçe öğretmenleri, yöneticilerin Türkçe alanını bilmiyor olmalarını önemli bir eksiklik olarak görmektedirler. Bu bakımdan uygun bir rehberlik alamadıklarını belirtmişlerdir. Türkçe dersinin etkili bir denetimle gözlemlenmediğini düşünmektedirler. Bu dersi denetleyecek kişinin bu alanda uzman olmasını önemsemektedirler. Dünyaya bakıldığında dil ile ilgili çalışmalara oldukça ağırlık verilmektedir. Oysa Türkçe dilinin gelişimine katkı sağlayacak çok fazla bir şey yapılmamaktadır. Hâlbuki dil, bir kültürün bel kemiğidir (Sinanoğlu, 2018: 87). Dolayısıyla bu konuya gerekli önemi göstermelidir.

Ayrıca öğretmenler, değerlendirmelere dair dönüt alamadıklarını belirtmişlerdir. Oysa denetimin önemli görevlerinden biri de öğretimsel denetim rolünü gerçekleştirmek ve öğretmene bu anlamda sağlam bir destek sağlamaktır (Aydın, 2012: 40).

Denetimi yapan yöneticilerde, dili kullanma yeteneğinin yeterli olmadığı, Türkçe kazanımlarını bilmedikleri ve alana uzak kaldıkları yönündeki görüşlere, olumsuz açıdan yoğun bir katılım vardır. Türkçe dersini denetleyecek kişilerin iletişime açık olması, ön yargılı olmamaları, rehberlik etmeleri ve empati kurmaları, önemli beklentiler arasındadır. İnsan ilişkilerine odaklanmış olan teorisyen Chester Barnard, örgütte iletişimin, amaçlara ulaşılmasında önemli bir etkisinin olduğunu vurgulamıştır (Bursalıoğlu, 2012: 31). Bu durumun sınıf içi denetimde de önemli olacağını söylemek mümkündür. Okul yöneticisi, denetim görevini gerçekleştirirken, sahip olduğu liderlik davranışıyla öğretmene rehber olabilecek bir bakış açısı vermelidir. Öğretmene destek sağlamanın gereği budur. Öğretmenin buna ihtiyacı vardır (Zepeda, 2016: 28). Duyarlı bir tavır göstermek etkili bir uygulamada bulunmaktır ve bu noktada özellikle güvenme gereksiniminin karşılanması gerekir (Aydın, 2013: 104). Okul müdürleri denetim rollerini yerine getirirken, gelişimin gerçekleşmesi için karşı tarafa ulaşmasına yardımcı olacak detaylara dikkat etmesi önemlidir (Memduhoğlu ve Zengin, 2011: 133).

Diğer bir sonuç olan, Türkçe dersinin özel bir ders olduğu ve denetleyecek kişinin bu alanı iyi tanınması gerektiği de önemli noktalardan biri olarak dikkati çekmiştir. Denetimin amaçlarından biri olan eğitimi geliştirme boyutunun yetersiz kalmaması gerekir. Bu aynı zamanda öğrenmeyi etkileyecek bir boyuttur (Gündüz, 2012: 4). Okul yöneticilerinin, bu dersi denetlemek için uygun olmadıkları da elde edilen sonuçlar arasındadır.

Bununla birlikte Türkçe öğretmenleri, etkili ve doğru denetim gerçekleştirildiği takdirde yarar sağlayabileceklerine inanmaktadırlar. Eğitim ortamlarında, genel amaçlar doğrultusunda sürecin etkili bir şekilde devam ettirilmesi ve öğretimsel boyutun istenen düzeye ulaşabilmesi için denetimin sağlıklı bir şekilde ve kaliteli düzeyde sürekli kılınması oldukça önem taşımaktadır (Gündüz, 2012).

Öneriler

Türkçe dersini, Türkçe alanında lisansüstü eğitim almış denetmenler denetlemelidir. Bunun için Bakanlık, “Alana Özgü Denetçi Yetiştirme Programı” adında bir proje geliştirebilir. Bu proje doğrultusunda; lisans mezuniyeti farklı olan öğretmenlerden, Eğitim Yönetimi ve Denetimi üzerine tezli ya da tezsiz yüksek lisans yapmış olanları seçerek, onları aynı zamanda mezun oldukları lisans alanlarıyla ilgili, tezli ya da tezsiz yüksek lisans programlarına yönlendirebilir. Bunun için ilgili üniversitelerle işbirliği yapılabilir. Böylece her iki alanda da lisansüstü eğitim almış eğitimciler, ders denetimlerini gerçekleştirmeleri için “Özel Alan Denetmeni” olarak tayin edilebilir.

Türkçe dersleri denetlenirken, okuma, yazma ve anlamamanın önemi göz önünde bulundurulmalıdır. Denetmen görevlendirilirken bununla ilgili olarak nelerin dikkate alınması gerektiğine dair bir değerlendirme çizelgesi oluşturulabilir. Sınıf içi etkinlikler denetlenirken; öğrencilerin okuduğu kitaplardan örnekler vermeleri, okudukları bir kitabın ana fikrini söylemeleri, kısa bir metin yazmaları ve birkaç dakikalık bir konuşma etkinliği yapmaları gibi uygulamalar, öğretmenlerden istenmelidir. Hatta öğrencilerden bildikleri bir masalı ya da hikayeyi anlatmaları da istenebilir. Böylece hem sınıfta olan biten hakkında hem de öğretmenin performansı hakkında fikir edinilmiş olur. Bu bakımdan, denetimi gerçekleştirecek olan denetmenin de çocuk kitapları hakkında bilgi sahibi olması gerekir. Hatta o kitapların çoğunu okumuş olmaları önemlidir. Bu bakımdan, Türkçe denetmenlerine, görevlendirme yapılmadan önce önemli görülen çocuk kitaplarını okumaları için bir liste verilmelidir ve bu da “Özel Alan Denetmeni” yetiştirme projesine dahil edilebilir.

Denetimin rehberlik etmeye dönük olması ve denetmenin öğretmenlere dönüt sağlaması gerekir. Bunun için iletişim ortamı oluşturulmalıdır. Dolayısıyla denetmenlerin *iletişim* konusunda özel bir seminer almaları önerilebilir.

Denetimin etik ilkelerine önem verilmeli, denetim esnasında olumlu bir iklim oluşturmaya dikkat edilmeli ve böylece denetim faaliyetine karşı olumsuz bakışın önüne geçilmesi sağlanmalıdır.

Türkçe dersini denetleyecek kişilerin dili kullanma becerilerini geliştirmeleri ve bu yönde eğitilmeleri gerekir. Bu bakımdan “sözlük okuma” konulu bir program planlanabilir. Bu planlama doğrultusunda kısa süreli bir hizmet içi eğitim faaliyeti uygulanabilir. Diğer taraftan denetim faaliyeti kısa süreli olmamalıdır. Kısa aralıklarla ve sürekli olarak gerçekleştirilmeli ve uzun bir sürece yayılmalıdır.

Okul yöneticilerine denetim görevi uygulaması yaptırılacaksa, onların hem denetim alanında uzmanlaşmaları sağlanmalı hem de özel disiplin alanlarına özgü eğitilmiş bireyler olmaları için belirtilen projeye dahil edilmeleri önerilebilir. Bunların dışında bu araştırmanın konusu, diğer derslerle de ilişkilendirilerek ayrıca çalışılabilir.

Bu araştırma, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Üsküdar ilçesi ortaokullarında görev yapan $f=21$ kişiden ($f=15$ kadın, $f=6$ erkek) oluşan Türkçe öğretmeninin görüşleriyle sınırlıdır. Dolayısıyla benzer bir araştırma çevre ilçelerde de yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Atmaca, S., N. (2004). *Çırpınış (Türkçenin Çırpınışı)*. İstanbul: Toroslu Kitaplığı.
- Aydın, İ. (2012). *Öğretimde Denetim Durum Saptama Değerlendirme ve Geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aydın, M. (2013). *Çağdaş Eğitim Denetimi*. Ankara: Hatiboğlu Yayınevi.
- Bursalıoğlu, Z. (2012). *Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, Kılıç, E., Akgün, E., Ö., Karadeniz, Ş., Demirel, F., (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cüceloğlu, D. Erdoğan, İ. (2017). *Öğretmen Olmak*. İstanbul: Final Yayınları.

- Demirer, İ. (2008). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Türkçe Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED).
- Demirkasimoğlu, N. (2011). Türk Eğitim Sisteminde Bir Alt Sistem Olan Denetim Sisteminin Seçilmiş Bazı Ülkelerin Denetim Sistemleri ile Karşılaştırılması. C/S. 2(23). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
- Doğan, M. (2001). *Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: Gerçek Hayat.
- Durnalı, M. Limon, İ. (2018). Çağdaş Türk Eğitim Denetimi Sistemi (Değişimler ve Yasal Dayanakları). *Kastamonu Education Journal*, C/S. 26 (2). Eğitim Denetimi ve Sorunları. (Tarihsiz). <http://mabasar.com/EDS-2.pdf>.
- Göçer, A. (2013). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dil Kültür İlişkisi Üzerine Görüşleri: Fenomenolojik Bir Araştırma. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C/S. 15(2).
- Gökçe, F. (1994). Eğitimde Denetimin Amaç ve İlkeleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.10: 73-78.
- Gündüz, Y. (2012). Eğitim Örgütlerinde Denetimin Gerekliği: Kuramsal Bir Çalışma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.34.
- Kapusuzoğlu, Ş. (2008). Okula Dayalı Yönetimde Denetim Sisteminin İşlevselliği ve Katkısının Değerlendirilmesi, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C/S. 1(16): 143-155.
- Koşar, S. ve Buran, K. (2019). Okul müdürlerinin ders denetim faaliyetlerinin öğretimsel liderlik bağlamında incelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education*, 7(3), 1232-1265. doi: 10.14689/issn.2148-2624.1.7c.3s.14.m
- Kunduz, E. (2007). *İlköğretim Müfettişlerinin Çağdaş Eğitim Denetimi İlkelerine ve Kliniksel Denetime Yönelik Davranışlarına İlişkin Öğretmen Algıları*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Memduhoğlu, B. H., Zengin, M. (2012). Çağdaş Eğitim Denetimi Modeli Olarak Öğretimsel Denetimin Türk Eğitim Sisteminde Uygulanabilirliği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, C/S. 5 (1): 131-142.
- Mermer, A. (2009). *Dil ve Edebiyat Türkler ve Türkçe Türkçenin Tarihi Gelişimi*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Kültür Portalı Projesi.
- Mermer, S. (2012). *İlköğretimde Matematik Eğitiminin Denetimi ve Bir Model Önerisi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği (2017). Madde 47. Resmi Gazete, S. 30160, Erişim tarihi: 5 Mayıs 2019, https://drive.google.com/file/d/0BxCYXmeNe_fFOUdRYjNSQjQ3ZFE/view.
- Özgümüş, B. (2010). *Türkçenin Önemi*. Türkçe de. Erişim tarihi: 2 Mayıs 2019, <http://www.turkcede.org/turk-dili/748-turkcenin-onemi.html>.
- Sinanoğlu, O. (2018). *Bye Bye Türkçe. Bir Nev-York Rüyası*. İstanbul: Bilim+Gönül.
- Taymaz, H. (2012). *Eğitim Sisteminde Teftiş Kavramlar İlkeler Yöntemler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tonbul, Y. Baysülen, E. (2017). Ders Denetimi ile İlgili Yönetmelik Değişikliğinin Maarif Müfettişlerinin, Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi. *Uluslararası Final Üniversitesi İlköğretim Online*, C/S. 16 (1): 299-311.
- Türkiye Denetim Standartları (2017). *Bağımsız Denetçiler İçin Etik Kurallar*. Resmi Gazete, S. 29362.
- Uğurlu, C. (2010). Öğretmenlerin Eğitim Müfettişlerinin Etik Davranışlarına İlişkin Görüşleri. *E-uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, C/S 1(2): 66-78.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K. (2009). Okul Müdürlerinin Denetim Görevi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C/S: 10 (1): 19-35.
- Zepeda, S. (2016). *Öğretim Denetimi Uygulama Araçları ve Kavramlar*. (Çev. A. B. Çiğdem Apaydın). Ankara: Pegem Akademi.